

Jak komunikovat...

... aneb mám spolužáka se zdravotním postižením

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

dostáváte do rukou zcela ojedinělou publikaci, která je určená na prvním místě školním dětem. Ať si ji však přečte každý, kdo se chce dozvědět něco o světě lidí se zdravotním postižením.

Na počátku devadesátých let jsem byla přítomna rozhovoru paní Olgy Havlové s členem vlády, který se zmínil, že v mládí jej učili: „Jakmile se objeví člověk odchylného vzhledu (s tělesnou vadou, s berlemi, na vozíku), dívej se stranou, ne na něho.“ Paní Olga přímo vzplanula: „To mne naštěstí nikdo neučil!“

Možná, že někteří z nás se opravdu raději dívají jiným směrem, blíží-li se člověk se zdravotním postižením. Tato malá knížka má za úkol informovat o tom, jak to cítí člověk na druhé straně.

Je to dílko sestavené z příspěvků tří mladých lidí, kteří absolvovali studium na vysoké škole s pomocí stipendia Fondu vzdělání Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a ČSOB. Sami si prošli zkušeností, která jim pomohla sestavit návod pro ty, kteří se chtějí naučit chovat se v kontaktu s lidmi se zdravotním postižením docela normálně a přirozeně.

Publikace je vydána v rámci osvětové kampaně Kroky k integraci, která je zaměřena na zpřístupnění škol pro mladé lidi se zdravotním postižením. Součástí osvětové kampaně je výzkum bezbariérovosti vysokých škol v České republice. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak české vysoké školy upravují podmínky pro studium mladých lidí se zdravotním postižením, jak se zajímají o tyto studenty a jaké služby jim nabízejí.

Potěšilo nás, že tato bilance vychází pro české vysoké školy velmi příznivě. Ačkoliv se podmínky studia na různých školách odlišují, žádná z nich ke studentům se zdravotním postižením není lhostejná. Děkujeme!

V Praze, v srpnu 2009

MUDr. MILENA ČERNÁ

ředitelka
Výboru dobré vůle
– Nadace Olgy Havlové

Publikace je vydána v rámci osvětové kampaně Kroky k integraci, zaměřené na zpřístupnění škol a vzdělání lidem se zdravotním postižením

Hlavní partneři osvětové kampaně:

Partneři osvětové kampaně:

KOMUNIKACE S TĚLESNĚ HANDICAPOVANÝM KAMARÁDEM

Když jsem přemýšlela o tom, jak vás, mladé čtenáře, nejnadněji přiblížit světu člověka s pohybovým postižením, a o způsobu komunikace s vozíčkářem, došla jsem k názoru, že odlišnosti našich světů nejsou tak velké, jak se zdá.

MÍRA POHYBOVÉHO POSTIŽENÍ

Pohybové postižení (neboli pohybový handicap) může být různého rozsahu: u někoho může jít jen o zhoršení chůze, vážnější stav umožňuje postiženému chodit jedině s pomo-

cí berliček. Postižení však může zasáhnout nejen dolní, ale i horní končetiny. A mezi nejzávažnější míru postižení pohybového aparátu patří takové, které dovoluje handicapovanému člověku pohyb pouze na vozíku.

Také způsoby získání handicapu jsou různé: někteří lidé se už s postižením narodí (většinou jde o případy dětské mozkové obrny), jiní je získají teprve jako následek nějakého úrazu.

K tělesnému postižení se někdy přidruží drobné nedostatky, které nám tělo připraví – třeba poruchy řeči, zvýšenou reakci na zvuky, mimovolné pohyby... A tak můžete vidět, že někdo si na koncertě na vozíku poskočí, jiný si potleskává nad hlavou, je-li nervózní, další si možná zakrývá uši, když vidí psa...

JSOU STEJNÍ JAKO MY!

To, že jsou lidé na vozíku, však neznamená, že nic nezvládají. Naopak – i tělesně posti-

žení lidé mohou sportovat, tancovat, hrát divadlo, studovat, jezdit na tábory, chodit na koncerty, navštěvovat divadla... Prostě mohou skoro vše, co děláš i ty.

Jen někdy potřebují přizpůsobit prostředí, odstranit bariéry, přijmout pomoc od druhého člověka. Znamená to, že ocení nízkopodlažní tramvaj či autobus, zvedací plošinu při vstupu do metra, osobního asistenta či kamaráda.

Do toho také spadá individuální přístup k tělesně postiženým žákům a studentům ve škole. Říká se tomu individuální plán. Neznamená to, že jim někdo nadržuje a „zametá cestičku“ ve smyslu, že jim usnadňuje učení. Nikoliv, jde jen o přizpůsobení studia možnostem tělesně handicapovaných.

MOHU TI POMOCI?

Protože sama patřím mezi tělesně postižené, mohu z vlastní zkušenosti upřímně říci: Vůbec se neobávej nás oslovit a nabídnout nám pomoc. Možná ji nebudeme potřebovat, v opačném případě ji však rádi přijmeme. Jen na nás nebuď moc *hrrrrr*, dej nám čas, protože někdy se rozhodujeme pomaleji.

Mám na vozíku omezený pohyb, proto ráda přijmu, když mi někdo podá spadlou tužku ze země, čili věc, na kterou nedosáhnou. Ráda přijmu, když mne kamarádi vezmou do kina, apod. Myslím, že se sebe navzájem nemusíme bát. Přátelství, kamarádství – to je přeci rovnost!

Petra Hynková

Odlišnost našich světů není tak velká, jak se zdá.

PETRA HYNKOVÁ

Petře Hynkové je 23 let a pochází z Plzně. Základní školu absolvovala v Oloví v západních Čechách, kde do roku 2002 žila. Poté se odstěhovala do Prahy a vystudovala Střední školu pro knihkupce a nakladatelské pracovníky. Nyní je studentkou 3. ročníku Filozofické fakulty Univerzity Karlovy – obor Divadelní věda. Mezi její koníčky patří divadlo, tanec a malování.

KOMUNIKACE SE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝM KAMARÁDEM

Informace o světě kolem nás získáváme svými smysly – hudbu slyšíme sluchem, jemnost písku na mořské pláži pocítíme hmatem, výbornou chuť zmrzliny nám sdělí jazyk díky smyslu zvanému chuť... Nejdůležitější ze všech smyslů je zrak.

Vědci zjistili, že skrze naše oči získáváme až devadesát procent informací o světě, lidech a věcech kolem nás. Pokud jste ve škole ještě nebrali procenta, tak devadesát procent ze sta (sto procent je celek, tedy všichni) je devět spolužáků z deseti.

MÍRA ZRAKOVÉHO POSTIŽENÍ

Lidé těžce zrakově postižení, kteří mají vážný problém se zrakem (tím nemyslíme člověka, kterému k vyřešení jeho problémů s viděním do dálky či na blízko postačí běžné dioptrické brýle), se dělí do několika kategorií. Do těch je zařadí odborný lékař – oftalmolog na základě speciálních očních vyšetření. Kategorií je několik a dohodli se na nich lékaři z celého světa sdružení ve Světové zdravotnické organizaci. My si teď jen vyjmenujeme, jaká funkce zraku (schopnost vidět) může být vážně postižena:

- **porucha ostrosti vidění** (oko nesprávně zaostřuje do blízka, do dálky),
- **výpadky zorného pole** (vidíš jen úseky, části toho, co by vidělo zdravé oko),
- **porucha barvocitu** (taktó nemocné oko nevnímá správně buďto některé, anebo všechny barvy, ale to jen výjimečně).

Pokud se potkáš s někým, kdo je zcela nevidomý, pak takový člověk nevidí skutečně vůbec nic. Dovedeš si představit, jaké to asi je? Schwálně si někdy doma, v prostředí, které dobře znáš, vyzkoušej, co to znamená žít ve tmě. Zkus se třeba se zavřenýma očima u vás doma převléct do domácího oblečení, jdi si do koupelny umýt ruce, zajdi si do kuchyně a vezmi si něco k jídlu z ledničky. Nezapomeň, že nesmíš ani na chvilíčku otevřít oči, aby ta zkouška byla důkladná. Uvidíš sám, že to není vůbec snadné, všude na tebe může číhat nějaká nástraha, třeba v podobě otevřených dveří, které bývají jindy zavřené, nebo ostrého nože na kuchyňské lince. Asi bude lepší zkusit si to, až budou rodiče s tebou doma.

Kromě nevidomých, tedy lidí, kteří nevidí vůbec nic, žijí s námi a vedle nás také lidé, kteří nevidí téměř nic, anebo vidí jen velmi, velmi málo. Například rozeznají jen obrysy tvé postavy jakoby v bílé mlze.

JSOU STEJNÍ JAKO MY

Tvůj nevidomý spolužák, tvá kamarádka s těžkým postižením zraku jsou zcela normální, jenom tě nevidí. Jinak jsou ale stejní jako my, jako ty nebo já. Na to nesmíme za-

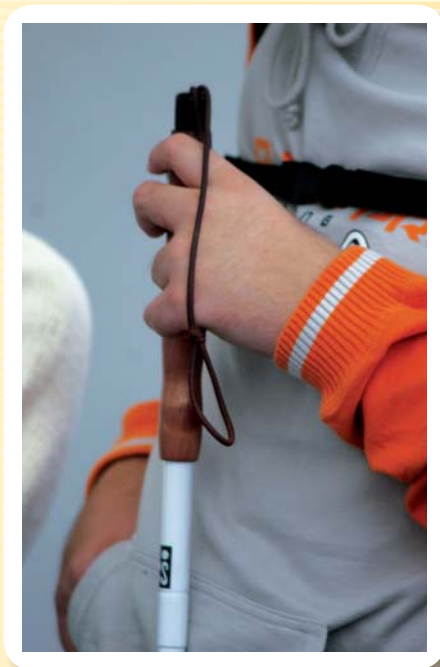
pomínat! Slyší tě a věř, že mnohdy lépe, než ty slyšíš je! Až poznáš některého nevidomého blíže, tak možná pochopíš, co napsal spisovatel Antoine de Saint-Exupéry ve své knize Malý princ: „Co je důležité, je očím neviditelné. Správně vidíme jen srdcem.“

Pouze kvůli svému zrakovému znevýhodnění není nikdo ani chytřejší, ani hloupejší, ani rozmazlenější, ani samostatnější. Jen se zkrátka musí spolehnout na všechny ostatní smysly kromě svého zraku. Má ale stejné záliby jako lidé, kteří nejsou zrakově postižení – například má rád hudbu, knížky a časopisy (pro nevidomé jsou namluvené v populárním formátu mp3), dokonce existují i počítačové hry pro nevidomé založené na sluchových vjemech. Když si my, kdo vidíme, nasadíme na oči černé brýle, můžeme si s nevidomými zahrát např. jejich oblíbený sport „Showdown“ (stolní tenis pro nevidomé). Pokud žádného nevidomého neznáš a rád by ses s ním seznámil, nejspíš ho zastihneš v některé z jejich diskusních skupin na internetu.

PRAVIDLA, JAK JEDNAT SE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝMI SPOLUŽÁKY

Řekli jsme si, že s nevidomým se můžeme setkat na internetu. Mimochodem, právě na webových stránkách budeme při seznamování oba dva – jak nevidomý, tak i já – odkázání jen na to, co nám o sobě řekne ten druhý. Zrakově postižení je ale bohužel tak specifické, že při setkání se s nevidomým *tváří v tvář* musíme dodržovat určitá pravidla:

- Nemysli si o nevidomém, že je nafoukaný nebo že se straní kolektivu, když bude jen tiše sedět a stranit se vás. Musíš jej oslovit první, protože on tě nevidí!

- Oslovuj ho vždy jeho jménem a buď ty vždy tím prvním, kdo pozdraví, i když je nevidomý kamarád mladší než ty. Nezapomeň pokaždé v pozdravu zavolat jeho jméno – nevidomý totiž nevidí, že zdravíš právě jeho. Pokud se vás bude bavit více najednou, klidně se zlehka dotkni ruky nevidomého na ujištění, že mluvíš právě s ním. Opět ale nezapomeň oslovit ho předem jménem, aby se dotyku nepolekal.
- Nezapomeň na rozloučení, když rozhovor skončí. Nevidomý kamarád jinak nepozná, že už třeba z hloučku spolužáků odcházíš.
- Při rozhovoru s nevidomým stůjte k sobě čelem. Nevidomý má sluch citlivější než my, neboť se na něj musí zcela spolehnout, a pozná, když bychom

mu při hovoru například jen přitakávali a koukali přitom do počítače.

- Jako místo k nějakému delšímu „pokecu“ s nevidomým se pokus najít klidnější místo bez rušivých zvuků z okolí.
- Nebuď překvapený, když ti nevidomý řekne: „Včera jsem viděl...“ nebo „Uvidíme se zítra“. I zrakově postižení lidé používají tyto termíny zcela běžně jako my, proto se ani ty nemusíš těmto slovům vyhýbat.

MOHU TI POMOCI?

Nevidomý kamarád ocení tvoji pomoc nejčastěji, když se staneš jeho průvodcem. Například ve své škole se nevidomý poté, co si svoje cestičky takzvaně „natrasuje“, sám dostane tam, kam bude potřebovat. V tra-

sování mu můžeš pomoci takto: nabídní kamarádovi svoji pravou paži, za kterou tě uchopí (nikdy ho netáhni za rukáv, nelomcujuj s ním), a nevidomý půjde necelý krok za tebou po tvé pravé straně. Možná, že nevidomý kamarád bude mít ve své pravé ruce slepeckou hůl, která je při orientaci jeho nenahraditelným pomocníkem. Ovšem pokud jsi průvodcem nevidomého ty, nesmíš zapomenout, že jsi v ten moment jeho očima! Musíš kamaráda upozornit na každou překážku a nebezpečí na trase. Pokud dojdete ke schodům, nezapomeň ho upozornit: „Pozor, schod anebo schody nahoru či dolů“. Nestačí říct jen „Dávej bacha, tááámhle jsou otevřené dveře do chodby.“ Nevidomý neví, co myslíš tím *tááámhle*. Pokud budete procházet dveřmi, schovej nevidomého jakoby za sebe, nikdy jej nesoň před sebou! To platí pro jakoukoliv situaci.

Také pokud budeš hledat pro nevidomého místo k sezení, nezapomeň mu říci, na jaký typ nábytku ho posadíš – zda se má připravit na vyšší židli, či na hluboký gauč. Zkrátka je potřeba vžít se do jeho kůže.

Předtím, než pomůžeš neznámému nevidomému na ulici přejít například křižovátku, oslov ho a zeptej se, zda chce pomoci. A nezapomeň se zeptat, kam se vlastně potřebuje nevidomý dostat. Nesmíš se ale urazit, pokud tvoji nabízenou pomoc odmítne. Může ji využít, ale třeba ji také vůbec nepotřebuje. Nicméně zeptáním nikdy nic nezkažíš. Mysli na to a nestyď se!

POMOCNÍCI A POMŮCKY NEVIDOMÝCH

- **Vodící pes**, nejlepší přítel a pomocník nevidomého, je ve svém speciálním postroji nepřehlédnutelný. Nezapomeň

však, že žádný pes, natož pes vodící, není hračkou čekající jen na to, až jej podrbeš za uchem. Vodící pes nevidomému velice pomáhá, neboť je pro něj náhradním zrakem. Má tedy nesmírně těžký úkol – doprovázet svého pána venku na ulici i uvnitř v budovách a upozorňovat ho na překážky na cestě. To je pro pejska velice namáhavé a ty jej prosím nerozptyluj hlazením, i když máš pocit, že si o to ten pejsek svým způsobným chováním vyloženě říká. Nevidomý ale ocení tvoji pomoc při přecházení silnice i tehdy, když má u sebe vodícího psa. Jen se prosím nezapomeň opět zeptat, zda je tvá pomoc žádaná.

➤ **Slepecká hůl** je nejdůležitější pomůckou nevidomého pro snazší pohyb v prostoru.

ru. Je bílá s červenou reflexní nálepkou a je zároveň teleskopická, což znamená, že nevidomý si ji může pohodlně složit například do tašky. Mnohé hole mají ve svém madle zabudovanou vysílačku, která spouští tzv. **zvukové majáky** pro nevidomé (hlásiče na různých budovách, které jim řeknou, kde se nacházejí, hlásiče na tramvajích, před eskalátory apod.) Pokud uvidíš u někoho hůl červenobílou, jedná se o člověka hluchoslepeho.

➤ Nevidomým dále usnadňuje život vše kolem **počítačů, notebooků, elektroniky**. Takových pomůcek je velká spousta – např. počítač se zvukovým výstupem či tzv. braillovým řádkem (to je speciální klávesnice pro nevidomé) otevírá našim

nevidomým kamarádům spoustu možností, stejně jako různé diktafony pro hlasové poznámky.

➤ **Pichtův psací stroj** slouží nevidomým pro zapisování textu na papír ve speciálním slepeckém šestibodovém písmu, které se jmenuje Braillovo písmo. Pro zrakově těžce postižené kamarády se zbytky zraku, kteří s použitím speciálních pomůcek vidí, jsou určeny všelijaké zvětšovací **lupy** a **podsvětlovací tabule**, které jim obraz podsvítí a vytvoří tzv. kontrast.

NEVIDOMÝ SPOLUŽÁK? ŽÁDNÝ PROBLÉM!

Není vyloučeno, že tvým spolužákem jednou bude (a možná už je) kluk či holka s vážným, těžkým postižením zraku. Říkáš si: Jak s ním mám vůbec mluvit? Mluv s ním úplně normálně, bude to nejlepší pro vás pro oba. Už jsme si řekli, že ten, kdo vidí hodně špatně anebo nevidí nic, není jen pro to hloupější či chytřejší, nafoukaný, anebo kamarádký.

Učitelé mu jen budou muset ve spolupráci s odborníky, kteří s nevidomými dlouhodobě pracují, připravit učebnice tak, aby je mohl číst buďto v bodovém slepeckém písmu, nebo psané uslyší přes sluchátka z počítače. Nezávid mu, ani písemkám se nevidomý nevyhne!

Vy, jeho spolužáci, trochu upravíte uspořádání lavic ve třídě, aby například váš kamarád se zbytky zraku měl svoji lavici dobře osvětlenou denním světlem a vešla se k němu televizní lupa. Mimochodem, není vyloučeno, že jednou budeš studovat na vysoké škole a také tam může být tvým spolužákem nevidomý. Studují s námi už na mnoha typech škol. Snaž se při komunikaci s nimi myslet na těch pár zásad, které jsme si řekli, a uvidíš – bude to všechno dobřý!

Dušan Hofmann

K dnešnímu dni žije ve světě téměř 50 milionů nevidomých. 90 procent z nich je z chudých, tzv. rozvojových zemí.

DUŠAN HOFMANN

Dušan Hofmann (30 let) vyrostl v Dětském domově Dagmar v Brně. Tady na konzervatoři vystudoval hru na kytaru. V současné době pracuje v internátní škole pro zrakově postižené děti v Brně a při zaměstnání učitele hudby dokončuje studium speciální pedagogiky na brněnské Masarykově univerzitě. S manželkou Ladou mají dvě děti – tříletou Alici a půlročního Toníčka.

KOMUNIKACE SE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝM KAMARÁDEM

Neslyšící člověk se na první pohled od slyšícího nijak neliší. Jen neslyší. Ovšem to, že neslyší, mu neumožňuje dorozumívat se s ostatními obvyklým způsobem, tedy mluvenou řečí.

Musí používat jazyk, který se neposlouchá, ale který je vidět, a to je vizuální – znakový jazyk. Přestože neslyší, jsou neslyšící schopní naučit se mluvit a odezírat, čili rozpoznat, co ostatní říkají, podle pohybů jejich úst (dokáží „číst z úst“). Při odezírání ale nezískají další informace, které mluvené slovo obsahuje a které se přenášejí intonací a melodií hlasu, tudíž nejsou vidět.

MÍRA SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ

Být sluchově postižený může znamenat přinejmenším tři různé věci:

- **být ohluchlý** – „ohluchlí“ jsou lidé, kteří ztratili sluch až po rozvinutí mluvené řeči. Ohluchlí lidé většinou využívají ke komunikaci odezírání a mluvenou nebo psanou řeč. Mluvená řeč ohluchlých lidí může mít různou úroveň srozumitelnosti. Při písemné komunikaci ovšem vůbec nemusíš poznat, že se jedná o sluchově postiženého. Příkladem mohou být skvělé knihy ohluchlé spisovatelky Věry Strnadové, která píše o problematice sluchového postižení.
- **být nedoslýchavý** – nedoslýchaví lidé mají zbytky využitelného sluchu a mohou se sluchadly v tiché místnosti rozumět mluvené řeči i bez odezírání. Patří mezi

ně i starší občané, kteří mají díky svému věku již méně kvalitní sluch.

- **být neslyšící** – jako neslyšící označujeme osoby, které se narodily plně neslyšící, nebo ztratily sluch před rozvojem řeči, a to buď absolutně, nebo mají jen nevyužitelné zbytky sluchových vjemů.

JAK TĚŽKÉ JE ČÍST

Někteří lidé si myslí, že když neslyšící mají oči, mohou přece číst a tak získávat všechny potřebné informace. Neslyšící samozřejmě oči mají a číst mohou, avšak je to pro ně mnohem náročnější než pro slyšícího člověka. My slyšící čteme tak, že uvidíme slovo a náš mozek ho nejprve rozpozná jako text, potom ho převede do zvukové podoby a aktivuje centrum sluchu. Slovo se v našem podvědomí „přehraje“, takže ho v podvědomí slyšíme.

Neslyšící člověk vidí slovo jen jako shluk písmen a maximálně si pod ním může představit odpovídající znak znakového jazyka. Představ si, že jsi nikdy neslyšel, jak písmena znějí. Neznáš žádný zvuk pro písmeno A, B, nebo C. Jsou to jen čáry – něco podobného, jako když otevřeš japonskou knihu (pokud neumíš japonsky). Jednotlivá

písmena, když se poskládají za sebe, tvoří slova. A v češtině je to o to složitější, že se navíc nad některými písmeny někdy píše čárka, jindy háček a jindy nic.

ACH, TA ČEŠTINA!

Čeština je krásný a malebný jazyk, ale také jazyk pěkně složitý. Se svými sedmi pády a třemi rody dělá spoustu problémů cizincům, kteří ji mohou slyšet. Znakový jazyk (podobně jako např. angličtina) však nic jako skloňování nebo rody nemá. Nepotřebuje je. Stůl je zkrátka stůl a všechny vazby se vyjádří buď pomocí vztahů (poloh) v trojrozměrném znakovacím prostoru, nebo pořadím znaků ve větě.

Kromě gramatiky mají neslyšící problémy také se slovní zásobou, protože jsou odmalička odříznuti od zdrojů informací. Slyšící denně poslouchají rádio, dívají se na televizi, rozšiřují si slovní zásobu ve škole a stále ji používají. Neslyšící slova, která nepotřebují, většinou ani neznají. Jedna neslyšící např. neznala slovo žehlička, přestože každý den žehlila prádlo.

JAKÝ JE ZNAKOVÝ JAZYK

V čem je znakový jazyk jiný než ten mluvený a co naopak mají oba jazyky stejné? Díky mluvenému jazyku si můžeme povídat o nejrůznějších věcech – o výletě, láskách, přáních a snech... Jazykem můžeme říci, že se na někoho zlobíme, ale také že ho máme

rádi. Dokáže tohle všechno i znakový jazyk? Ano. Neslyšící nemohou poslouchat mluvený jazyk, a proto spolu hovoří jazykem, který se neposlouchá, ale je vidět. Nám to může připadat, že pomateně máchají rukama, ale jde o přesné pohyby, v nichž se neslyšící vyznají stejně dobře jako my ve směsi zvuků.

Někdy se říká, že znakový jazyk je primitivní. Kdo takové věci říká? Možná ten, kdo neví, jak je znakový jazyk krásný a bohatý. Někdo, kdo si nikdy nepovídal přímo s neslyšícími o jejich problémech, zkušenostech či zážitcích. Občas se něco podobného říká i o lidech hovořících cizími jazyky, jimž nerozumíme. Češi například říkají, že když hovoří Holanďané, tak to vypadá, jako když chrochtají prasátka. Nebo říkají, že Němci mluví nepříjemným tvrdým jazykem. Američané prý zase mluví, jako když mají v puse bramboru. Poláci si šlapou na svůj vlastní jazyk, Italové při mluvení zpívají a tak dále. Proč tohle lidé říkají? Asi proto, že všechny jazyky porovnávají se svým jazykem – s češtinou. Když cizí jazyk vypadá jinak, tak si myslí, že je divný. A přitom žádný cizí jazyk není horší nebo lepší než ten náš. Jen je prostě jiný. Každý je trochu zvláštní a každý je krásný, protože se jim dorozumívají lidé. To platí i o znakovém jazyce.

PRAVIDLA, JAK JEDNAT SE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝMI SPOLUŽÁKY

Neslyšící lidé potřebují při povídání oční kontakt. Při rozhovoru je jim nepříjemné, když se od nich druhý člověk otáčí, nebo když pozoruje někoho jiného. Neslyšícímu je také nepříjemné, když se mu někdo dívá na ukazující ruce nebo si v rozhovoru prohlíží jeho tělo nebo obličej. Stalo se ti někdy něco z takových nepříjemností? Neslyšící také potřebuje, aby ho druhý člověk poslouchal. Ten,

kdo s ním hovoří, nemá stát během rozhovoru nehybně jako socha, ale má přikyvovat hlavou na souhlas, jako by říkal „Hm?“, „Opravdu?“. Neslyšící ve větší skupině sedí nebo stojí v kruhu, aby na sebe dobře viděli. I vzdálenost od neslyšících je důležitá. Neslyšící nerozumí, když u nich stojíte příliš blízko, nebo naopak příliš daleko. Pro neslyšící je velmi důležité světlo. V komunikaci neslyšících je více dotyků než v komunikaci slyšících, avšak dotyky mají svá pravidla a své hranice. Např. můžeš poklepat neslyšícího na paži a ramena, ale nemůžeš ho poklepat na záda a na hlavu. Můžeš mu poklepat také na stehno, ale pouze když oba lidé sedí. Neslyšícím nejsou příjemné surové, nebo naopak velmi jemné dotyky.

PŘEHLEDNĚ LZE TATO PRAVIDLA SHRNOUŤ TAKTO:

- Pro komunikaci s neslyšícím kamarádem je nutný vzájemný oční kontakt. Tedy dřív než začneš mluvit, navaž s neslyšícím oční kontakt, a to nejlépe tak, že mu poklepeš na rameno.
- Hovoř celou dobu tak, aby ti neslyšící dobře viděl na ústa a mohl odezírat.
- Během hovoru se neotáčej stranou, ale stále se dívej na neslyšícího.
- Pokud jsi v místnosti, nestůj zády k oknu nebo ke zdroji světla, ale stůj tak, abys stál ke zdroji světla čelem a neslyšící zády.
- Nehovoř příliš rychle, nesnaž se slabikovat a příliš výrazně artikulovat.
- Ve správné artikulaci ti pomůže, když budeš mluvit bez hlasu, nebo velmi potichu.
- Nesnaž se křičet, mluv přirozeně.
- Nezakrývej si tvář ani ústa. Hodně lidí má ve zvyku si při sezení u stolu podpírat hlavu a tím si často nevědomky

zakrývají ústa. Pokud si zakryješ ústa třeba jen částečně, neslyšící nemůže odezírat.

- Používej všeobecně známá slova a jednoduché věty. Vyhybej se složitým výrazům, cizím slovům a ironii. Cizí slova, která například denně používáš se slyšícími kamarády, neslyšící nemusí znát.
- Vždy se ujisti, že ti neslyšící kamarád rozumí.
- Pamatuj na to, že čeština je pro neslyšící cizím jazykem a že odezíraní je poměrně náročné a nikdo to nevydrží příliš dlouho.
- Pokud umíš prstovou abecedu (a to libovolnou formu), můžeš ji použít pro vyhláskování některých slov, která neslyšící neodezře.
- Pokud si nebudete rozumět, použij papír a tužku.

PRAVIDLA ROZHOVORU VE ZNAKOVÉM JAZYCE

- Jak zavoláš na neslyšící osobu, která je daleko? Můžeš zablikat světlem, podupat nohou na zem nebo rukou na stůl nebo taky zamávat. Když to nepomůže, můžeš zavolat přes jinou osobu, která je trochu blíž.
- Když si dva neslyšící povídají ve znakovém jazyce a někdo chce projít mezi nimi, není nutné sklánět hlavu, ohýbat se a různě se krčit. Je lepší projít normálně ve stoje, úplně bez omluvy nebo jen s jemným dotykem na rameno nebo na záda jedné z osob.
- Když bys někoho chytl při povídání jen tak za ruku, neslyšící to bude vnímat jako agresivní chování. Je to podobné, jako když slyšícímu člověku při povídání zakryješ rukou ústa.
- Když chceš přerušit povídání dvou neslyšících ve znakovém jazyce, musíš se nejdřív omluvit. Stačí jen stručně říct, proč je nutné povídání přerušit. Když mají oba neslyšící pochopení, souhlasí s přerušením a začnou hovořit s tebou. Když neslyšící přerušeni odmítne, musíš chvíli počkat, až dopovídá. To jsou pravidla rozhovoru ve znakovém jazyce.

Mgr. Michaela Hnátková

Slepotu odděluje člověka od věcí, hluchota od lidí,

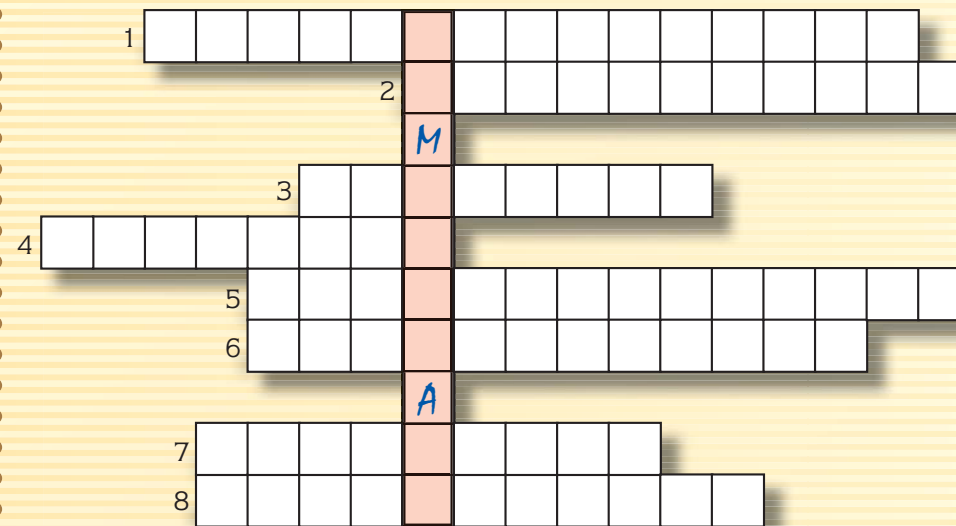
Helena Kellerová, světoznámá hluchoslepá Američanka

Mgr. MICHAELA HNÁTKOVÁ

Mgr. Michaela Hnátková, (27 let) žije v Pardubicích. V roce 2006 absolvovala bakalářské studium Speciální pedagogiky na Univerzitě Hradec Králové, v roce 2008 získala magisterský titul na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v oboru Speciální pedagogika. Z vědecko-výzkumného hlediska se zabývá Surdopedií – výchovou a vzděláváním sluchově postižených, specializuje se na terciární vzdělávání sluchově postižených jedinců.

Česká obouruční prstová abeceda

1. Název osvětové kampaně Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové (VDV) v roce 2009?
2. Jméno a příjmení zakladatelky VDV?
3. Zdravotní pomůcka pro neslyšícího?
4. Stolní tenis pro nevidomé?
5. Slepecké šestibodové písmo?
6. Jazyk neslyšících?
7. Pomocník nevidomého?
8. Pomůcka nevidomého?

Odpovědi: 1. Kroky k integraci | 2. Olga Havlové | 3. Sluchadlo | 4. Show Down | 5. Braillovo písmo | 6. Znakový jazyk | 7. Vodící pes | 8. Slepecká hůl
 Tajenka: KOMUNIKACE

Výbor dobré vůle – Nadaci Olgy Havlové (VDV) založila první manželka prezidenta Václava Havla paní Olga (1933 – 1996) začátkem roku 1990, neboť si byla vědoma, že lidé se zdravotním postižením zůstanou ještě dlouho nejohroženější skupinou, která není schopna se o sebe postarat. O dva roky později vznikla z její iniciativy Nadace Olgy Havlové. Od registrace v roce 1998 působí pod společným jménem Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové.

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové pomáhá lidem, kteří se pro svůj nepříznivý zdravotní a sociální stav těžko začleňují do společnosti. Ochrana práv lidí se zdravotním handicapem, dětí, seniorů či lidí sociálně znevýhodněných stojí na předním místě pozornosti VDV. Finančně i jinak jim pomáhá co nejlépe se začlenit do společnosti a prožít důstojný život nehledě na situaci či životní etapu, v níž se právě nacházejí. Pomocnou ruku se snaží nabídnout i v těch případech, jichž se nemůže ujmout žádná jiná instituce či zařízení.

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové
Senovážné náměstí č. 2, Praha 1
www.vdv.cz

č. účtu: 478 437 033/0300

Autoři textů:
Petra Hynková, Dušan Hofmann, Michaela Hnátková

Redakční úprava a jazykové korektury:
Irena Šatavová

Fotografie:
Marta Hynková

Sestavila:
Monika Granja

Kresba na obálce:
Eva Kocnárová

Grafická úprava:
Studio YP DE.SIGN

Náklad:
2000 výtisků

Vydal:
Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové
www.vdv.cz

Praha 2009

